

PÉNZÜGYI FOGYASZTÓVÉDELEM 2020 – AZ AZONNALI FIZETÉSI RENDSZER

1. Bevezetés

Az elmúlt évtizedeket jellemző, egyre komplexebb pénzügyi szolgáltatások megjelenésével a fogyasztói viszonyokban az *információs aszimmetria* növekedése volt megfigyelhető. Tipikusan ilyen bonyolult pénzügyi szolgáltatásnak tekinthető deviza alapú kölcsönszerződések kérdése hazánkban, amely témakörben az Európai Unió Bírósága több esetben is ítélezett.¹

A fogyasztói információs deficitet csökkenteni képesek azonban a piacon újonnan megjelent pénzügyi szolgáltatók és szolgáltatásaik. Az ilyen szolgáltatások biztonságos – és a pénzügyi fogyasztóvédelem szabályainak is megfelelő – bevezetése, valamint az ilyen szolgáltatók piacra lépése hazánkban a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) örködése mellett valósul meg.

Az MNB – a pénzügyi fogyasztóvédelem céljait is szem előtt tartva – európai színvonalú szabályozói környezet kidolgozásán munkálkodik. Ennek a szabályozói környezetnek egy meghatározó részét jelenti az azonnali fizetési rendszer kiépítése.

Jelen tanulmány célja az azonnali fizetési rendszer vizsgálata és szabályozásának elemzése.

2. A pénzügyi fogyasztóvédelem fejlődésének következő állomása

A 21. században – a technológiai innováció térnyerésével – egyre fontosabbá válik a fogyasztóvédelem szerepe. Az infokommunikációs technológiák és eszközök fejlődésével a fogyasztók karakterisztikája is folyamatosan változón megy keresztül. Ennek az alakuló társadalmi-gazdasági helyzetnek a jogalkotás is igyekszik megfelelni a digitális gazdaság – az Európai Digitális Egységes Piac – szabályainak megalkotásával.²

---

¹ Lásd például: C-312/14. sz. ügy Banif Plus Bank Zrt. kontra Lantos Márton és Lantos Mártonné; C-26/13. sz. ügy Kásler Árpád és Káslerné Rábai Hajnalka kontra OTP Jelzálogbank Zrt.

² Lásd például: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/302 rendelete (2018. február 28.) a belső piacon belül a vevő állampolgársága, lakóhelye vagy letelepedési helye alapján történő indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozással és a megkülönböztetés egyéb formáival szembeni fellépésről, valamint a 2006/2004/EK és az (EU) 2017/2394 rendelet, továbbá a 2009/22/EK irányelv módosításáról; Az Európai Parlament és a Tanács

Figyelemmel arra, hogy az innovációs törekvések a pénzügyi szektort is jelentősen befolyásolják, a pénzügyi ágazat fogyasztóvédelmi szabályai is folyamatosan fejlődnek.

Ahogy az *Veres Zoltán* megfogalmazza, a pénzügyi fogyasztóvédelem dinamikusan fejlődő terület.³ Olyan interdiszciplináris *quasi* jogterületről van szó, amelynek alapfogalmai, szabályozási tárgykörei folyamatosan változnak.⁴ Ezek a tárgykörök lényegében a pénzügyi fogyasztó és az ügylet tárgyának középpontba állításával határozhatóak meg. *Veres* különbséget tesz a banki, befektetési és a biztosítási szektor fogyasztóvédelmi szabályai között.⁵

Fontos azonban kiemelni, hogy az egyes szolgáltatások és az azokat rendező szektorális szabályok jól elkülöníthető rendszerében, a folyamatosan formálódó gazdasági hatások olyan új típusú, innovatív pénzügyi megoldásokat hívtak életre, amelyek sok esetben a hatályos szabályozás körén kívül esnek.

Az ilyen innovatív pénzügyi megoldások jelentős része az ún. *FinTech* kategóriába tartozik. A *FinTech* jellemzően magában foglalja a pénzügyi terület banki szolgáltatásainak innovatív fejlesztéseit. Ide tartoznak az olyan új szolgáltatók, mint például a számlainformációs szolgáltatásokat (AISP) vagy a megbízásos online átutalásokat lebonyolító szolgáltatók (PISP). Konkrét példával élve, a *FinTech* szolgáltatók közé tartozik a *Revolut*,⁶ a *Transferwise*⁷ illetve a *Curve*⁸ is, amelyek többek között e-money alapú szolgáltatások nyújtásával járulnak hozzá a pénzügyi szektor technológiai fejlődéséhez.

Az alapvetően informatikai megoldások versenyre hívják a hagyományos banki szereplőket is. Egyre több pénzügyi intézmény igyekszik ezeket a megoldásokat adaptálni és a fogyasztók részére elérhetővé tenni.⁹

Az intenzív innovációs vonulat nemcsak a szolgáltatásokon, hanem a szabályozói atitűdön is érezhető. Az Európai Unióban a *FinTech* megoldások vizsgálata, támogatása,

---

(EU) 2019/1150 rendelete (2019. június 20.) az online közvetítő szolgáltatások üzleti felhasználói tekintetében alkalmazandó tisztességes és átlátható feltételek előmozdításáról; Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról; Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv); Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet)

³ VERES Zoltán: *A pénzügyi fogyasztóvédelem alapjai*. In: Halustyk Anna (szerk.): *Pénzügyi Jog III.*, Pázmány Press, Budapest, 2014. 309-310.

⁴ VERES Zoltán: *Ügyfélvédelem a pénzügyi szektorban. Gondolatok a pénzügyi fogyasztóvédelem egyes alapkérdéseiről*. Jogelméleti Szemle, 2013/4. <http://jesz.ajk.elte.hu/veres56.pdf> (2020.02.04.)

⁵ VERES, 2014. 314-316.

⁶ A *Revolut* portfóliójában a prepaid kártyák kibocsátása, cégbiztosítás, kriptoeszközök, részvénykereskedés is szerepel. Vö. <https://www.revolut.com/hu-HU> (2020.02.04.)

⁷ A *Transferwise* portfóliójában nemzetközi pénzáutalási szolgáltatás, prepaid kártyák kibocsátása is szerepel. <https://transferwise.com/hu> (2020.02.04.)

⁸ A *Curve* portfóliójában prepaid kártyák kibocsátása, devizaváltás is szerepel. <https://www.curve.app/> (2020.02.04.)

⁹ Hazánkban ilyenek például az OTPLab, az MKB *FinTechLab* vagy az RBI *FinTech* programja (Raiffeisen Bank) *FinTech* megoldásai.

adott esetben szabályozása figyelhető meg.¹⁰ Szükséges azonban utalni arra, hogy amíg a legtöbb technológiai innováción alapuló pénzügyi megoldást az Európai Unió pozitívan értékelt, addig egyes szolgáltatásokat kifejezetten kockázatosként minősített.¹¹

Figyelemmel a fenti sajátosságokra, a pénzügyi szolgáltatások rendszerében különbség tehető:

- a) a hagyományos és szabályozott szolgáltatások,
- b) az ezek fejlesztéseként megjelenő és szabályozni kívánt innovatív megoldások között (ráépülő pénzügyi szolgáltatás),
- c) valamint a hagyományos szolgáltatások alternatíváját kínáló, jellemzően szabályozatlan és sok esetben kockázatosnak nevezett megoldások között (kiváltó *quasi* pénzügyi szolgáltatás).

Tekintettel az innovációs törekvések térnyerésére, szükséges lehet a pénzügyi fogyasztóvédelem rendszerét is fejlődő szolgáltatásokhoz igazítani.

Az ilyen *innovatív pénzügyi fogyasztóvédelem* dogmatikai rendszerének kiépítéséig azonban szükséges az egyes szolgáltatók működési modelljének és az egyes szolgáltatások szabályozásának vizsgálata és megismerése, amelyen keresztül a pénzügyi kultúra fejlesztése is megvalósulhat.¹²

A vizsgált téma szempontjából szükséges a pénzügyi fogyasztói igények vizsgálata is, figyelemmel arra, hogy az a piaci kínálat motorjaként is értelmezhető. A következőkben a tanulmány ezt vizsgálja.

3. Az azonnaliság mint fogyasztói követelmény

A 21. században az információ szerepe felértékelődött. A digitális gazdaság meghatározó szegmensét jelentő online szolgáltatások – az információs társadalom szolgáltatásai – bárki számára elérhetővé váltak.

Példaként állhat az olvasó előtt a közösségi médiaszolgáltatások népszerűsége; az azonnali üzenetküldés; az audiovizuális és a felhasználók által közzétett tartalmak bárhol, bárki számára történő elérhetősége; a helymeghatározás; elektronikus szolgáltatásvásárlások azonnali teljesítése, *etc.*

A szolgáltatások fejlődésével a fogyasztói igények is megváltoztak. A technológiai újítások növekedésével egyre erőteljesebbé válik az a fogyasztói igény is, amely az *azonnaliságot* alapvető feltételnek tekinti a szolgáltatások teljesítése során.

¹⁰ Vö. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, Pénzügyi technológiai cselekvési terv: Egy versenyképesebb és innovatívabb európai pénzügyi ágazat felé COM/2018/0109 final

¹¹ Ilyen például az ICO vagy a kriptoeszközök. Vö. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, Pénzügyi technológiai cselekvési terv: Egy versenyképesebb és innovatívabb európai pénzügyi ágazat felé COM/2018/0109 final

¹² Vö. JAKOVÁC Katalin – NÉMETH Erzsébet: *A pénzügyi kultúra fejlesztésének nemzeti stratégiái. tapasztalatok és tanulságok.* Pro Publico Bono. Magyar Közigazgatás, 2017/1. 196-211. http://real.mtak.hu/77937/1/PPB_MK_2017_1_Jakovac_Nemeth_A_penzugyi_kultura_fejlesztesenek_u.pdf (2020.02.04.)

A PWC felmérésében hét üzletileg fontos fogyasztói trendet azonosított. Ezek között szerepelnek az újfajta döntéshozatal, az egészségtudatosság, a táplálkozás, a biztonság, az időtakarékoság, a technológiai innováció eredményei, valamint a hagyományos társadalom képe.¹³

Az azonnaliság mint fogyasztói kritérium jelenik meg az első tényező, vagyis az újfajta döntéshozatal során. A felmérés ezen területre vonatkozó eredményei azt igazolják, hogy a fogyasztói döntések meghozatalának háttérben az egyik legfontosabb tényező az idő.¹⁴

Nem túlzás azt állítani, hogy az azonnaliság követelményét a korunkat jellemző innovációs törekvések kielégítik. Emellett, a fogyasztói kapcsolatokat fokozottan jellemző információs aszimmetria redukálása vélhető felfedezni az infokommunikációs technológiák és eszközök széleskörű alkalmazásában. Az IKT eszközök és a gyors információáramlás lehetővé teszi a fogyasztók számára, hogy rövid idő alatt – szinte azonnal – összehasonlítsák az egyes termékek árát vagy különböző szolgáltatásokat online keressenek meg.

Az innovációs hullám szektorspecifikusan jelenik meg a pénzügyi szférában. Az azonnaliságra – mint fogyasztói igényre – reagálva, már számos országban került bevezetésre az ún. azonnali fizetési rendszer, amelyben a pénzügyi tranzakciók mintegy azonnal teljesülhetnek.

4. Az azonnali fizetési rendszer

Az azonnali fizetési rendszer egyik fő célja az, hogy a nap minden órájában, a hét minden napján, egész évben működő szolgáltatást nyújtson a hazai fizetési számlák közötti átutalások esetében. A rendszer fenti követelménye, az azonnaliság az ún. 24/7/365 szabályban ölt testet. Az állandóan működő rendszerben – amennyiben az egyes tranzakciók megfelelnek a megadott kritériumoknak – az azonnaliság fokozott jelenléte figyelhető meg, hiszen az egyes azonnali fizetési ügyletek teljesítési ideje 5 másodperc.¹⁵

Az azonnali fizetési rendszer fő elemeként az *azonnali fizetések* mind az elektronikus, mind a hagyományos, üzlethelyiségben megvalósuló ügyletekben helyet kaphatnak. A mindennapi életből vett példákat citálva, sor kerülhet az azonnali fizetésre a C2C kapcsolatokban a csoportos költségmegosztások esetében vagy természetes személyek egymás közötti átutalásai során – amelynek egy speciális esetét jelentheti a *sharing economy* szolgáltatások kiegyenlítése.¹⁶ A rendszerben a fogyasztók azonnal eleget tehetnek közszolgáltatási, bizto-

---

¹³ A PWC felmérésében szereplő hét trend: Újfajta döntéshozatal: itt és most; Orvos a családban; Mit eszünk ma?; Biztonságban érzed magad?; Élet a városban – harc időtöredékekért; Futurisztikus valóság; Vissza a gyökerekhez – Milyen lenne egy 4G nélküli világ? PWC: *Új generációk, új fogyasztók, új válaszok*. https://www.pwc.com/hu/hu/kiadvanyok/assets/pdf/kikafogyasztok_web.pdf (2020.02.04.)

¹⁴ Vö. PWC: *Új generációk, új fogyasztók, új válaszok*. https://www.pwc.com/hu/hu/kiadvanyok/assets/pdf/kikafogyasztok_web.pdf (2020.02.04.)

¹⁵ VARGA Lóránt: *Az azonnali fizetés jogi szabályozásának főbb elemei*. <https://www.mnb.hu/letoltes/azonnali-fizetes-jogi-szabalyozas.pdf> (2020.02.04.)

¹⁶ GIROInstant: Mire és hogyan fogjuk használni az azonnali fizetést <https://giroinstant.hu/mire-es-hogyan-fogjuk-hasznalni-az-azonnali-fizetest> (2020.02.04.)

sítási, közigazgatási díjfizetési, vagy akár adófizetési kötelezettségüknek.¹⁷ Az azonnaliság az üzleti szektorban megvalósulhat például a vállalkozások közszolgáltatási tartozásainak azonnali kiegyenlítésével, a nagyobb értékű ingóságok vásárlása során, szállítói számlák kiegyenlítésével vagy akár a bérutalások, a hitelek átutalása is azonnalivá válhat.¹⁸

Az azonnali fizetési rendszer új szereplői lehetnek az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatók is, mint amilyen a Facebook, az Amazon, vagy a Google. Ezek a szereplők már e-money kibocsátására való jogosultságot is szereztek.¹⁹

Nem nehéz belátni azt, hogy az azonnali fizetési rendszer alkalmas a digitális gazdaság magasabb dimenziójának megvalósítására. Ahogyan azt a GIRO – a kisösszegű bankközi utalások elszámolását végző Bankközi Klíring Rendszer üzemeltetője – is hangsúlyozza, az azonnali fizetés több mint pusztán gyors átutalás. A rendszerben nemcsak az azonnali fizetéseknek, hanem a pénzforgalom szempontjából kiemelt fontosságú új szolgáltatásoknak is nagy szerep jut majd. Ezek a kiegészítő szolgáltatások a *másodlagos számlaazonosítók* és a *fizetési kérelem*.²⁰

Az azonnali fizetési rendszerben könnyebben érvényesülhetnek az egyes innovatív fizetési megoldások is, így például a QR-kóddal történő fizetés nagyobb jelentőséget kaphat.²¹ A QR-kódos fizetés a gyakorlatban megvalósulhat például a közszolgáltatási díjak teljesítésénél a közszolgáltató által kiállított számlán szereplő QR-kód lefotózásával vagy az elektronikus kereskedelemben a webáruházak fizetési felületén, üzlethelyiségekben elhelyezett terminálon, vagy akár utánvétellel történő fizetés során a szállítónál lévő terminálon is.²²

Működését tekintve, a QR-kóddal történő fizetés esetében, az ügylet kedvezményezettje – tipikusan az eladó – egy QR-kód generálásával biztosítja a fizetési megbízás megadásához szükséges adatokat a fizető félnek, vagy a fizető fél ugyancsak egy QR-kód generálásával adhatja meg adatait a kedvezményezettnek, aki így fizetési kérelmet indíthat.²³

Az azonnali fizetési rendszer már számos országban működik, ahol a bevezetéssel egyidejűleg a QR-kóddal történő fizetés is elterjedt. Hazánkban a rendszer működésének biztonságosságát az MNB garantálja; egységességét pedig az általa megalkotott

¹⁷ Azonnali Fizetés Szolgáltató Centrum: Azonnali fizetés, felkészülés az új lehetőségekre <https://fintechzone.hu/azonnali-fizetes-hol-es-hogyan/> (2020.02.04.)

¹⁸ Azonnali Fizetés Szolgáltató Centrum: Azonnali fizetés, felkészülés az új lehetőségekre <https://fintechzone.hu/azonnali-fizetes-hol-es-hogyan/> (2020.02.04.)

¹⁹ Vö. KERÉNYI Ádám –MOLNÁR Júlia: *Megváltozott fogyasztói elvárásokra adott fintech válaszok*. In: Farkas Beáta – Pelle Anita (szerk.): *Várakozások és gazdasági interakciók*. JATEPress, Szeged, 2017. 171-181. http://acta.bibl.u-szeged.hu/49708/1/gtk_2017_171-181.pdf (2020.02.04.)

²⁰ GIROInstant: Azonnali fizetés: több mint egy gyors átutalás <https://giroinstant.hu/azonnali-fizetes-tobb-mint-egy-gyors-atutalas> (2020.02.04.)

²¹ A QR kódos fizetés esetében a fizető fél okostelefonját használva lefényképezi – mintegy beszkenne – a kedvezményezett által közzétett QR kódot – a hagyományos bankszámlaadatok megadása helyett. A QR kód tartalmazza a tranzakció adatait, azt lefényképezve pedig a fizető fél kiegyenlítheti tartozását. MNB: Útmutató az azonnali fizetési rendszerben alkalmazandó QR-kódos adatbeviteli módra vonatkozóan <https://www.mnb.hu/letoltes/qk-kod-utmutato-20190712.pdf> (2020.02.04.)

²² Azonnali Fizetés Szolgáltató Centrum: Azonnali fizetés, felkészülés az új lehetőségekre <https://fintechzone.hu/azonnali-fizetes-hol-es-hogyan/> (2020.02.04.)

²³ MNB: Útmutató az azonnali fizetési rendszerben alkalmazandó QR-kódos adatbeviteli módra vonatkozóan <https://www.mnb.hu/letoltes/qk-kod-utmutato-20190712.pdf> (2020.02.04.)

QR-kód szabvány biztosítja. A legtöbb országban az állami szabályozó szervek, a nemzeti bankok jelentős szerepet vállalnak az azonnali fizetési rendszer bevezetésében. Példaként szolgálhat a Bank of Thailand, amely fizetési rendszert modernizáló programjának fontos pillérét jelenti a PromptPay azonnali fizetési rendszer bevezetése.²⁴ Svájcban és Kanadában pedig az ISO20022 sztenderd széleskörű bevezetésére is sor került.²⁵

Szükséges hangsúlyozni, hogy hazánkban az MNB nemcsak az azonnali fizetési rendszer technikai megvalósulásában vállal aktív szerepet, hanem a rendszer szabályozásában is. Bartha Lajos, az MNB pénzügyi infrastruktúráért és bankműveletekért felelős ügyvezető igazgatója szerint nemzetközi szinten egyedülálló, hogy egy nemzeti bank *jogszabályi* úton kötelezi a pénzforgalmi szolgáltatókat az azonnali teljesítésre.²⁶

5. A pénzforgalom lebonyolításáról szóló 35/2017 MNB rendelet azonnaliságra vonatkozó szabályai

Hazánkban az azonnali fizetési rendszer működésének átfogó szabályozása a pénzforgalom lebonyolításáról szóló 35/2017-es MNB rendeletben (a továbbiakban: MNB rendelet) jelenik meg. A rendelet az azonnali átutalások mellett a kiegészítő szolgáltatásokról – a másodlagos számlaazonosítókról és a fizetési kérelemről – is rendelkezik.

Az azonnali átutalások (azonnali fizetések). Az azonnali fizetési rendszerben az ún. *azonnali fizetés* egy olyan fizetési művelet, amely – a technológiai innováció vívmányaira épülve – a pénzügyi tranzakció teljesítési idejét rövidíti le.

Az azonnali fizetések alanyai hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény szerinti pénzforgalmi szolgáltatás nyújtását végző szervezetek, vagyis a hitelintézetek, elektronikuspénz-kibocsátó intézmények, a Posta Elszámoló Központot működtető intézmény, pénzforgalmi intézmények, Magyar Nemzeti Bank és kincstár, amelyek pénzforgalmi szolgáltatási tevékenységet végeznek; valamint a pénzforgalmi szolgáltatás igénybevevői.²⁷

Kereskedelmi szempontból, az MNB rendelet alapján az azonnali fizetési ügyletek közvetlen alanyainak a pénzforgalmi szolgáltatások igénybevevői tekinthetők, vagyis a fizető fél és a kedvezményezett. A fizető fél a fizetési művelet kötelezettje, a kedvezményezett pedig a fizetési művelet jogosultja.

Az ügylet megvalósítását segíti a pénzforgalmi szolgáltató, amely lényegében közvetítői szerepet tölt be, ezért kereskedelmi szempontból az ügylet közvetett alanyának tekinthető.

Az MNB rendelet szerinti azonnali fizetés egy fizetési művelet, amely a fizetési számlák közötti fizetési módok közé tartozik, az átutalás alkategóriájába.²⁸ Az azonnali fizetési

---

²⁴ GIROInstant: Azonnali fizetés: több mint egy gyors átutalás <https://giroinstant.hu/azonnali-fizetes-tobb-mint-egy-gyors-atutalas> (2020.02.04.)

²⁵ GIROInstant: Azonnali fizetés: több mint egy gyors átutalás <https://giroinstant.hu/azonnali-fizetes-tobb-mint-egy-gyors-atutalas> (2020.02.04.)

²⁶ NÉMETH Mónika: *Azonnali fizetés 13 pontban az MNB szemszögéből. Exkluzív interjú Bartha Lajossal. 1. rész.* <https://fintechzone.hu/azonnali-fizetes-az-mnb-szemszogebo-l-interju-bartha-lajos-1-resz/> (2020.02.04.)

²⁷ MNB rendelet 1. § (1) bekezdés a)-b) pont

²⁸ MNB rendelet 31. § d) pont

ügylet közvetlen tárgya a fizetési művelet – mint pénzforgalmi szolgáltatás –, közvetett tárgya pedig a pénz.

Az MNB rendelet szerint azonnali fizetési megbízásnak az egyedi, forintösszegre szóló átutalási megbízás minősülhet, ha

- a) azt a fizető fél forintban vezetett fizetési számlája terhére adja meg,
- b) összege legfeljebb 10 millió Ft,
- c) a pénzforgalmi szolgáltatóhoz való beérkezés napját követő terhelési napot nem tartalmaz,
- d) azt a fizető fél IKT eszköz vagy távközlési eszköz útján vagy más, a pénzforgalmi szolgáltatójával kötött keretszerződésben meghatározott módon nyújtja be, és a pénzforgalmi szolgáltató automatikusan (emberi beavatkozást nem igénylő módon) dolgozza fel, valamint
- e) benyújtása nem kötegenként történik.²⁹

Ugyancsak azonnali átutalásnak minősül a fogyasztónak minősülő fizető fél által kötegenként benyújtott, és az azonnali fizetés fenti feltételeinek megfelelő egyedi átutalási megbízás is.³⁰ A terhelési nappal ellátott, tehát az előre megadott és a rendszeresen ismétlődő tranzakciókra, valamint a vállalati ügyfelek kötegelten benyújtott megbízásaira azonban nem vonatkozik az azonnali feldolgozási kötelezettség.³¹

A szolgáltatást tekintve, azonnali fizetés esetén a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatója az átutalási megbízás átvételétől számított legkésőbb 5 másodpercen belül eljuttatja a megbízás adattartalmát a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójához.³² A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az ügyletek pénzügyi teljesítésére 5 másodpercen belül kerül sor.

A rendszerben az átutalási megbízás visszautasítására is sor kerülhet az időkeret túllépése miatt, két esetben. Az egyik felőleli azt a helyzetet, amikor a pénzforgalmi szolgáltató részére továbbított adatok szerint a fizetési megbízásnak a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatója általi átvételétől számított 20 másodperc már eltelt.³³ A másik esetben, ugyancsak vissza kell utasítani a fizetési művelet teljesítését, ha a fizető fél és a kedvezményezett fizetési számláját ugyanazon pénzforgalmi szolgáltató vezeti és a fizetési művelet ezen fizetési számlák között történik, és a fizetési megbízás átvételétől számított 20 másodperc már eltelt.³⁴

Mind a kedvezményezett, mind a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatójának *tájékoztatási kötelezettsége* áll fenn az MNB rendelet alapján.

A kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójának a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatója irányába fennálló tájékoztatási kötelezettsége kiterjed a visszautasítás és a teljesítés tényére is. A tájékoztatás technikai előírásai közé tartozik annak időtartamára vonatkozó

²⁹ MNB rendelet 35. § (1) bekezdés

³⁰ MNB rendelet 35. § (2) bekezdés

³¹ MNB: Útmutató az azonnali fizetési rendszerben alkalmazandó fizetési és adatbeviteli folyamatokról, valamint egyes kapcsolódó üzleti szolgáltatások alapjainak egységesítéséről <https://www.mnb.hu/letoltes/fizetesi-folyamatok-utmutato-20190712.pdf> (2020.02.04.)

³² MNB rendelet 35. § (3) bekezdés

³³ MNB rendelet 35. § (5) bekezdés

³⁴ MNB rendelet 35. § (6) bekezdés

követelmény – a tájékoztatásnak a fizetési műveletről történt értesülést követően legfeljebb 5 másodpercen belül meg kell érkeznie a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatójához.³⁵ A fizető fél tényleges értesítéséről a pedig a fizetési számláját vezető pénzforgalmi szolgáltató gondoskodik, amelyik haladéktalanul értesíti a fizető felet a fizetési művelet teljesítésének visszautasítására vonatkozó tájékoztatásról, a visszautasítás okának közlésével egyidejűleg.³⁶

Fontos előírás, hogy a tranzakciókat forint fizetési számláról kell *indítani*. Ebben a tekintetben a címzett fizetési számlája nem releváns körülmény. Ez azt jelenti, hogy akkor is az azonnali fizetési rendszerben kell teljesíteni a tranzakciót, ha az ügylet címzettje nem forint fizetési számlával rendelkezik. Az MNB megjegyzi, hogy ilyen esetben a devizakonverziót igénylő tranzakciókra vonatkozó szabályok szerint kell jóváírni a fogadott összeget a kedvezményezett számláján.³⁷ Amennyiben *nem forint számláról* indítják a tranzakciót, akkor azt értelemszerűen nem az azonnali fizetési szabályok szerint kell teljesíteni.

Összefoglalva a fentieket: a 10 millió forint alatti fizetési műveleteket az azonnali teljesítési szabályok szerint kell lebonyolítani, és ezeket a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójának kötelező fogadnia is, valamint a küldött összegeket azonnal elérhetővé tennie a kedvezményezett számára. Ha ilyen tranzakció indul, azt az azonnali fizetési szabályok szerint kell teljesíteni.

Az azonnali fizetések mellett, az MNB rendelet az azonnali fizetési rendszerben az azonnali fizetésekhez kapcsolódó másodlagos azonosítókról is rendelkezik.

A másodlagos számlaazonosító. A másodlagos számlaazonosító „a rendelkezésre jogosult által a számlatulajdonos fizetési számláját vezető pénzforgalmi szolgáltató útján a központi adatbázist működtető szervezet részére megadott egyedi azonosító, amely a számlatulajdonos fizetési számlája egyértelmű azonosítására szolgál.”³⁸

A másodlagos azonosító a számlatulajdonos fizetési számlájának azonosítására szolgál. Jelentősége abban áll, hogy a fizetési számla száma (bankszámlaszám) mellett a kedvezményezett meghatározott személyes adatainak a pénzforgalmi szolgáltató – tipikusan, de nem kizárólagosan a bank – részére történő megadásával is átutalást lehessen indítani. A másodlagos számlaazonosítók gyakorlatilag a név és a fizetési számla száma helyett azonosítják a fizetési számlát.

Az MNB rendelet szerint ilyen másodlagos azonosító lehet a mobiltelefonszám, az e-mail cím, az adóazonosító jel vagy adószám.³⁹

Az MNB rendelet meghatározza a másodlagos számlaazonosító bejelentési kötelezettségét. Eszerint a másodlagos azonosítók fizetési számlához történő rendelése nem automatikus – az a rendelkezésre jogosult aktív tevékenységén alapul. A rendelkezésre jogosultnak hozzá kell rendelnie a másodlagos azonosítót a fizetési számlájához a fizetési számláját vezető pénzforgalmi szolgáltatójánál tett bejelentéssel.⁴⁰

³⁵ MNB rendelet 35. § (7)-(8) bekezdések

³⁶ MNB rendelet 35. § (9) bekezdés

³⁷ MNB: Útmutató az azonnali fizetési rendszerben alkalmazandó fizetési és adatbeviteli folyamatokról, valamint egyes kapcsolódó üzleti szolgáltatások alapjainak egységesítéséről <https://www.mnb.hu/letoltes/fizetesi-folyamatok-utmutato-20190712.pdf> (2020.02.04.)

³⁸ MNB rendelet 2. § (1) bekezdés 12. pont

³⁹ MNB rendelet 4. § (1) bekezdés

⁴⁰ MNB rendelet 4. § (1) bekezdés

Fontos rendelkezés, hogy a másodlagos számlaazonosító bármikor módosítható vagy törölhető, a rendelkezésre jogosult rendelkezése alapján.⁴¹

A rendelkezésre jogosult egyazon fizetési számlához több másodlagos számlaazonosítót is hozzárendelhet, ugyanakkor egy másodlagos számlaazonosító kizárólag egy fizetési számlához rendelhető hozzá.⁴² Ez azt jelenti, hogy egy fizetési számlához másodlagos azonosítóként rendelhető egyidejűleg a rendelkezésre jogosult mobiltelefonszáma, adóazonosító jele és e-mail címe is. Arra viszont logikusan nincs lehetőség, hogy ugyanazzal a mobiltelefonszámmal, adóazonosító jellel vagy e-mail címmel több fizetési számlát is azonosítson a számlatulajdonos, hiszen így az átláthatóság és biztonság követelménye nem teljesülhetne.

A másodlagos számlaazonosító bejelentéséhez mellékelni kell a természetes személy számlatulajdonos hozzájárulását is. Az MNB rendelet szerint a hozzájárulásnak ki kell terjednie a természetes személy számlatulajdonos (pénzügyi fogyasztó) nevére, a bejelentésben foglalt fizetési számla IBAN-jára és arra, hogy a hozzárendelt másodlagos számlaazonosító a központi adatbázist működtető szervezet részére átadásra kerüljön; valamint arra, hogy a számlatulajdonos fent meghatározott adatait „a központi adatbázist működtető szervezet a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtása és a fizetési műveletek, valamint annak kezdeményezésére irányuló kérelmek feldolgozása, elszámolása és teljesítése keretében a fizetési megbízás teljesítése, valamint a fizetési kérelem továbbítása céljából a fizetési műveletek feldolgozásában, elszámolásában és teljesítésében közreműködő pénzügyi intézmények és pénzügyi intézménynek nem minősülő pénzforgalmi szolgáltatók részére továbbítsa.”⁴³

Az MNB rendelet szerint a pénzforgalmi szolgáltató kötelezettsége, hogy meggyőződjön arról, hogy a rendelkezésre jogosult ténylegesen jogosult a másodlagos számlaazonosító ilyenként való használatára, módosítására vagy törlésére; valamint az is, hogy azt egy órán belül továbbítsa a központi adatbázist kezelő szervezetnek.⁴⁴

A másodlagos számlaazonosítók érvényességi időtartama a bejelentési időtől számított 1 év. A másodlagos számlaazonosító érvényességéről határidőben meg nem történt egyeztetés az érvényesség megszűnését eredményezi.⁴⁵

A fizetési kérelem. A kiegészítő szolgáltatások körében az MNB rendelet a fizetési kérelemről is rendelkezik.

A fizetési kérelem „a kedvezményezett által a fizető félnek címzett fizetés kezdeményezésére vonatkozó, az azonnali átutalást feldolgozó fizetési rendszerben szabványosított üzenet, amely legalább az azonnali átutalási megbízás megadásához szükséges valamennyi adatot tartalmazza.”⁴⁶

A fizetési kérelem lényegében egy szabványosított üzenet. A fizetési kérelem alanyai ugyancsak a kedvezményezett és a fizető fél, a fizetési folyamat azonban eltérő irányú. Fizetési kérelem esetén a kedvezményezett az, aki a fizetési számláját vezető pénzforgalmi

⁴¹ MNB rendelet 4. § (1) bekezdés

⁴² MNB rendelet 4. § (4) bekezdés

⁴³ MNB rendelet 4. § (5) bekezdés

⁴⁴ MNB rendelet 4. § (7)-(9) bekezdések

⁴⁵ MNB rendelet 4. § (12) bekezdés

⁴⁶ MNB rendelet 2. § (1) bekezdés 5. pont

szolgáltatójához benyújtott fizetési kérelem formájában azonnali átutalást kezdeményezhet a fizető félnél.⁴⁷

A gyakorlati életben fizetési kérelemmel történhet a közszolgáltatások díjfizetési kötelezettségének teljesítése; például úgy, hogy a közszolgáltató az aktuálisan fizetendő szolgáltatás díjáról fizetési kérelmet küld a fogyasztónak. A fogyasztó pedig – ha nem vitatja a díjat – jóváhagyja a kérelmet.⁴⁸ A fizetési kérelem a készpénzátutalási megbízás alternatíváját jelentheti – természetesen a hatályos jogszabályi rendelkezések mellett –, amely nemcsak a netbanki vagy mobilbanki alkalmazásokban, hanem akár az ún. harmadik feles (FinTech) szolgáltatók alkalmazásaiban is elérhetővé válhat majd.⁴⁹

A fizetési kérelem érvényességi időhöz kötött. Ezt az érvényességi időt a kedvezményezett határozza meg a fizetési kérelemben, azzal, hogy az érvényességi idő legfeljebb a fizetési kérelem benyújtását követő két hónap lehet.⁵⁰

Fontos szabály, hogy a fizetési kérelemben nem szerepelhet a kedvezményezett másodlagos számlaazonosítója a *saját* neve és pénzforgalmi jelzőszáma helyett. Ugyanakkor, a kedvezményezett a fizetési kérelemben megadhatja a *fizető fél* neve és pénzforgalmi jelzőszáma helyett a fizető fél fizetési számlájához hozzárendelt másodlagos számlaazonosítót.⁵¹

Ha a fizetési kérelem nem felel meg a fenti formai követelményeknek, vissza kell azt utasítani.⁵²

Az 5 másodperces szabály a fizetési kérelmek esetében is érvényes, vagyis a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójának a beérkezésétől számított 5 másodpercen belül kell eljuttatnia a fizetési kérelmet a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatójához. A folyamatban ezt követően a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatójának haladéktalanul továbbítania kell a fizető fél részére a fizetési kérelmet.⁵³

A fizető fél pénzforgalmi szolgáltatójának tájékoztatási kötelezettsége áll fenn a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatója irányába – a fizetési kérelem továbbításáról vagy visszautasításáról annak beérkezésétől számított 5 másodpercen belül értesítenie kell a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatóját.⁵⁴

---

⁴⁷ MNB: *Útmutató az azonnali fizetési rendszerben alkalmazandó fizetési és adatbeviteli folyamatokról, valamint egyes kapcsolódó üzleti szolgáltatások alapjainak egységesítéséről*. <https://www.mnb.hu/letoltes/fizetesi-folyamatok-utmutato-20190712.pdf> (2020.02.04.)

⁴⁸ *Fizetési kérelem. A júliustól élesben elinduló azonnali átutalási rendszer egy új megoldása*. <https://hirlevel.egov.hu/2019/01/20/fizetesi-kerelem-a-julius-tol-elesben-elindulo-azonnali-atutalasi-rendszer-egy-uj-megoldasa/> (2020.02.04.)

⁴⁹ LEMÁK Gábor: *177 nap és jön a sárga csekk versenytársa*. <https://fintechzone.hu/177-nap-es-jon-a-sarga-csekk-versenytarsa/> (2020.02.04.); Vö. EGRI Szilvia: *Fizetési kérelem az azonnali fizetési rendszerben. Sok múlik az ügyfélút tervezésén*. <https://fintechzone.hu/fizetesi-kerelem-az-azonnali-fizetesi-rendszerben-sok-mulik-az-ugyfelut-tervezesen/> (2020.02.04.); Vö. *Megjelentek az azonnali fizetési rendszer új szabálykönyvei*. <https://fintechzone.hu/megjelentek-az-azonnali-fizetes-uj-szabalykonyvei/> (2020.02.04.)

⁵⁰ MNB rendelet 36. § (2) bekezdés

⁵¹ MNB rendelet 36. § (3)-(4) bekezdések

⁵² MNB rendelet 36. § (5) bekezdés

⁵³ MNB rendelet 36. § (6)-(7) bekezdések

⁵⁴ MNB rendelet 36. § (9) bekezdés

6. Az azonnali fizetési rendszer értékelése

Nem nehéz belátni azt, hogy az azonnali fizetési rendszer bevezetése gyakorlatilag a készpénzmentes gazdaság megvalósulásának irányába hat. Éppen ezért, előremutató kezdeményezésként értékelhető és mindenképpen üdvözlendő.

A készpénzhasználat ugyanis nemcsak az adóelkerülés vagy a pénzmosás melegágyaként szolgál, hanem ösztársadalmi szempontból is nagyobb költséggel jár, mint az elektronikus fizetések.⁵⁵

Figyelemmel az Európai Unió szakpolitikáit jellemző erőteljes, innovációt támogató környezetre, az európai készpénzmentes gazdaság megvalósulása talán már csak karnyújtásnyira van. Az azonnali fizetési rendszer számos uniós tagállamban és unión kívüli országban való kiépítése mindenestre ezt feltételezi.

---

⁵⁵ KAJDI László – VARGA Lóránt: *Készpénzmentes társadalom. Álom vagy valóság? 2. rész.* <https://www.mnb.hu/letoltes/kajdi-laszlo-varga-lorant-keszpenzmentes-tarsadalom-2-resz.pdf> (2020.02.04.)